

Jan Pietrzak i Wojciech Młynarski w Teatrze Wielkim, 2005

MELODIA WOLNOŚCI Z MAZOWSZA

Alicja Aktyl-Rostaniec

KATEGORIA WIEKOWA: 15-18 LAT

Mazowsze.

seria 100

ADRESAT: uczniowie w wieku 15–18 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 2 × 45 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: wolność, niepodległość, mała i duża ojczyzna, Mazowsze, piosenki o wolności, twórcy z Mazowsza, okoliczne atrakcje, TIK, piramida priorytetów.

WPROWADZENIE

Zajęcia warto poprowadzić na zasadzie rozmowy w kręgu (tak powinno się rozmawiać o sprawach najistotniejszych) ze względu na szczególną okazję, jaką jest refleksja na temat niepodległości dużej i małej ojczyzny. W trakcie zajęć uczniowie posłuchają kilku współczesnych piosenek o wolności, napisanych przez takich twórców z Mazowsza, jak: Wojciech Młynarski i Jan Pietrzak. Słowa piosenek pozwolą zastanowić się uczniom nad tym, czy w naszej małej ojczyźnie umiemy korzystać z wolności i jak z niej korzystamy. Młodzież opracuje minifolder dotyczący miejsc na Mazowszu, które są dla nich ważne i dzięki którym chcą tu żyć. Spróbuje także odpowiedzieć na pytanie postawione w tytule piosenki Jana Pietrzaka: Co zrobimy z naszą wolnością?. Zagadnienie to może być analizowane zarówno na lekcjach języka polskiego, historii, muzyki, wiedzy o społeczeństwie czy wiedzy o kulturze, jak i podczas zajęć z wychowawcą lub na zajęciach dodatkowych, np. szkolnego chóru (teksty piosenek można z powodzeniem wykorzystać podczas akademii szkolnej). Czas pracy podany jest orientacyjnie. Należy go dostosować do aktywności i potrzeb uczniów.

CEL OGÓLNY

Refleksje na temat wolności i tożsamości regionalnej na podstawie wybranych piosenek twórców pochodzących z Mazowsza.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń:

- zna wybrane utwory współczesnych twórców z Mazowsza związane z tematyką wolności;
 - wyraża swoje zdanie na temat problemów poruszonych w wysłuchanych utworach;
 - uświadamia sobie, jakie wartości są dla niego ważne w małej ojczyźnie – opracowuje katalog (minifolder) atrakcyjnych miejsc w regionie;
 - potrafi uzasadnić własną opinię podczas rozmowy w parze oraz dyskusji – burzy mózgów;
 - porządkuje własne argumenty i ustala hierarchię wartości;
 - planuje własną aktywność prywatną i zawodową w małej i dużej ojczyźnie.
-

METODY PRACY:

- analiza doświadczenia,
- metoda problemowa,
- dyskusja – burza mózgów,
- piramida priorytetów.

FORMY PRACY:

- rundka w kręgu,
- praca w parach,
- praca w grupach,
- praca indywidualna.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- karty pracy,
- tablica interaktywna lub komputer z rzutnikiem,
- laptopy,
- karteczki samoprzylepne.

ZAŁĄCZNIKI:

1. Notki biograficzne Wojciecha Młynarskiego i Jana Pietrzaka.
2. Karta pracy - minifolder z Mazowsza.
3. Ewaluacja - niedokończone zdania.

BIBLIOGRAFIA

J. Gredecka, *Młody Polak w Europie, czyli polskie dziedzictwo*, „Meritum. Mazowiecki Kwartalnik Edukacyjny” 2016, nr 3.

J. Choińska-Mika, M. Kulesza, K. Mika, W. Morawski, H. Wajs, *Mazowsze*, Wydawnictwo Kartograficzne Daunpol Sp. z o.o., Warszawa 2011, rozdziały 5 i 6.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Nauczanie z TIK w XXI wieku, OEliZK, Warszawa, 2014, s. 6–8, https://www.oeiizk.waw.pl/kursy/pliki/program%20tik_16h.pdf, http://www.sp4grodzisk.home.pl/metody_nauczania.pdf [dostęp: 17.02.2018].

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Młynarski [dostęp: 14.02.2018].

https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Pietrzak [dostęp: 14.02.2018].

<http://teksty.org/wojciech-mlynarski,w-szkole-wolnosci,tekst-piosenki> [dostęp: 17.02.2018].

Piosenka *W szkole wolności* w wykonaniu W. Młynarskiego, <https://www.youtube.com/watch?v=UiAjzm2cOmY> [dostęp: 14.02.2018].

<http://teksty.org/jan-pietrzak,teksty-piosenek> [dostęp: 14.02.2018].

Piosenka *Co zrobimy z naszą wolnością* w wykonaniu zespołu „Świt”, <https://www.youtube.com/watch?v=hFjAbhLpf60> [dostęp: 14.02.2018].

<http://teksty.org/wojciech-mlynarski,jeszcze-w-zielone-gramy,tekst-piosenki> [dostęp: 15.02.2018].

Piosenka *Jeszcze w zielone gramy* w wykonaniu zespołu „Raz Dwa Trzy”, <https://www.youtube.com/watch?v=6NPVIYDgnC8&list=RD6NPVIYDgnC8> [dostęp: 15.02.2018].

Piosenka *Jeszcze w zielone gramy* w wykonaniu Magdy Umer, <https://www.youtube.com/watch?v=NeWYgFQYAFO> [dostęp: 15.02.2018].

Piosenka *Jeszcze w zielone gramy* w wykonaniu Darii Zawiałow z filmu *Plan B*, <https://www.youtube.com/watch?v=iM0vzbS7klg> [dostęp: 12.02.2018].

PRZEBIEG ZAJĘĆ

LEKCJA 1.

CZĘŚĆ WSTĘPNA (7 minut)

1. Rozpoczęcie zajęć – czynności organizacyjne. Nauczyciel prosi uczniów o ustawienie krzesel w kręgu, co stworzy przestrzeń do rozmowy, dyskusji i refleksji.
2. Przypomnienie lub wprowadzenie takich zasad usprawniających pracę w grupie, jak:
 - Kiedy jedna osoba mówi, słucham jej.
 - Nie przerywam innym.
 - Zachowuję dyskrecję (po zajęciach nie ujawniam wypowiedzi bądź zachowań innych).
 - Mówię prawdę.
 - Jestem otwarta/otwarty na uczenie się czegoś nowego.
3. Wprowadzenie uczniów w zagadnienie niezwykle ważne dla każdego Polaka, związane z setną rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości. Zaproponowanie wysłuchania piosenek o wolności napisanych przez artystów z Mazowsza. Zachęcenie uczniów do zastanowienia się nad tematem wolności. Co jest dla nas ważne i z czego korzystamy na co dzień w naszej małej ojczyźnie? Co możemy zrobić dziś i w przyszłości dla naszej ojczyzny?

CZĘŚĆ GŁÓWNA (30 minut)

1. Uczniowie siedzą w kręgu – nauczyciel pokazuje na tablicy interaktywnej portrety współczesnych twórców pochodzących z Mazowsza: Jana Pietrzaka i Wojciecha Młynarskiego, ewentualnie udostępnia uczniom te informacje na kartach pracy (**załącznik nr 1**), oraz krótko przedstawia ich twórczość – podkreśla mazowieckie korzenie

artystów. Następnie odtwarza na komputerze lub tablicy interaktywnej piosenkę *W szkole wolności* Wojciecha Młynarskiego (link do utworu znajduje się w bibliografii). Najlepiej, jeśli każdy uczeń będzie miał wydruk tekstu piosenki (<http://teksty.org/wojciech-mlynarski,w-szkole-wolnosci,tekst-piosenki> [dostęp: 17.02.2018]).

2. Rozmowa na temat treści utworu (praca w parach klient-adwokat) – zagadnienia:
 - Jakie treści w wysłuchanym utworze są ci bliskie?
 - Z którymi się zgadzasz, a z którymi nie?
 - Podaj przykłady z twojego otoczenia.
 - Odwołaj się do fragmentów tekstu i własnego doświadczenia młodego obywatela małej i dużej ojczyzny.

Omówienie zagadnień (w kręgu) – uczniowie przedstawiają swoje wypowiedzi przez adwokata, którym jest koleżanka lub kolega z pary. Przykładowa wypowiedź adwokata na podstawie karty pracy może brzmieć: „Mój klient, np. Antek, zgadza się z ..., ponieważ ... oraz nie zgadza się z ..., ponieważ ...”. Adwokat na poparcie słów klienta może zacytować wybrany przez niego fragment utworu Wojciecha Młynarskiego. Do adwokata cała klasa może kierować pytania, klient wtedy nie odpowiada. W miarę potrzeby adwokat może się naradzić z klientem. Potem następuje zmiana ról w parze. Nauczyciel zbiera i podsumowuje najważniejsze wnioski z przedstawionych wystąpień.

3. Nauczyciel poleca uczniom opracowanie w grupach 4-5-osobowych folderu ważnych dla nich miejsc w okolicy, w których lubią spędzać czas.

Uczniowie wykorzystują do tego laptopy lub karty pracy (**załącznik nr 2**). Mogą zawrzeć tu wszystko, z czego korzystają w ramach „danej nam wolności” na Mazowszu. Dobrym wzorcem do wykonania minifolderu będzie układ graficzny Instagrama – jednego z najpopularniejszych na świecie portali społecznościowych.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA (8 minut)

Rundka w kręgu – nauczyciel wręcza pierwszemu uczniowi dowolny przedmiot, np. widokówkę z Mazowsza, poleca by dokończył zdanie „Na dzisiejszych zajęciach uświadomiłam/uświadomiłem sobie...” i podał ten przedmiot następnej osobie w klasie.

LEKCJA 2.

CZĘŚĆ WSTĘPNA (15 minut)

Przedstawienie i omówienie przez przedstawiciela każdej grupy propozycji katalogów z poprzednich zajęć.

Omówienie:

Zwrócenie uwagi na okoliczne atrakcje, zabytki regionu, wydarzenia kulturalne, które się pojawiły kilkakrotnie, i na te, które wystąpiły jednorazowo.

CZĘŚĆ GŁÓWNA (20 minut)

Piramida priorytetów – wysłuchanie piosenki Jana Pietrzaka *Co zrobimy z naszą wolnością?* (link do utworu znajduje się w bibliografii).

Tekst piosenki: <http://teksty.org/jan-pietrzak.co-zrobimy-z-nasza-wolnoscia,tekst-piosenki> [dostęp: 15.02.2018].

Uczniowie odpowiadają na pytanie zawarte w tytule piosenki, podają też sposób, czas realizacji postanowień

(od dziś, od jutra, za 5–10 lat) itp. dotyczące własnej aktywności w małej i dużej ojczyźnie – na tablicy, na której jest narysowana piramida, przyklejają karteczki (samoprzylepne) z własnymi pomysłami (burza mózgów), mogą też zapisywać odpowiedzi na tablicy interaktywnej bądź tradycyjnej. Uczniowie umieszczają swoje propozycje w piramidzie priorytetów tak, aby na dole znalazły się najważniejsze ich zdaniem hasła.

Omówienie:

Jedna osoba bądź kilka osób czyta pomysły umieszczone na kolejnych poziomach piramidy. Nauczyciel zwraca uwagę, że te wypowiedzi są reprezentatywne dla tej klasy (grupy uczniów). Następnie poleca, aby uczniowie jeszcze raz spojrzeli na piramidę i zapisali na jednej karteczce trzy postanowienia „wobec wolności”, które są im najbliższe. Karteczki te mogą schować dla siebie, jako zachętę do refleksji nad własnymi postanowieniami. Osoby chętne mogą się podzielić swoim wyborem na forum klasy.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA (10 minut)

Podsumowanie tematu (ewaluacja). Nauczyciel siedzi z uczniami w kręgu i proponuje wysłuchanie piosenki Wojciecha Młynarskiego *Jeszcze w zielone gramy* (np. w wykonaniu zespołu „Raz, Dwa, Trzy” lub Magdy Umer), która może być dedykacją nauczyciela dla uczniów. Tekst piosenki – <http://teksty.org/wojciech-mlynarski.jeszcze-w-zielone-gramy> [dostęp: 15.02.2018]. Ewaluacja – uczniowie otrzymują paski z niedokończonymi zdaniami (**załącznik nr 3**).

Załącznik nr 1.

Notki biograficzne Wojciecha Młynarskiego i Jana Pietrzaka

Wojciech Młynarski

Ur. 26 marca 1941 r. w Warszawie, zm. 15 marca 2017 r. tamże – polski poeta, reżyser i wykonawca piosenki autorskiej, satyryk, artysta kabaretowy, autor tekstów piosenek i librett, tłumacz, znany przede wszystkim z autorskich recitali; członek Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Przez niektórych autorów uznawany za najwybitniejszego twórcę tekstów w powojennej historii kabaretu literackiego w Polsce. Debiutował w początku lat 60. w studenckim

kabarecie klubu „Hybrydy”, był autorem i reżyserem dwóch programów kabaretu: *Radosna gęba stabilizacji* (1962) oraz *Ludzie to kupią* (1963). Był autorem przekładów piosenek z musicali: *Kabaret*, *Jesus Christ Superstar* i *Chicago*. Na scenie Teatru Ateneum realizował także programy autorskie poświęcone wybitnym artystom i twórcom, m.in.: Brelowi, Hemarowi, Ordonównie oraz Wysockiemu. Należał też do rady programowej Teatru Rozmaitości. W roku 1960 Młynarski włączył się w nurt kultury studenckiej i wkrótce stał się jednym z najlepiej rozpoznawalnych jej twórców, a z perspektywy następnego dziesięciolecia – także jednym z najwybitniejszych, obok Agnieszki Osieckiej, Jonasza Kofty, Michała Tarkowskiego, Jacka Kleyffa i Janusza Weissa. Przed szerszą publicznością zadebiutował jeszcze w tym samym roku w teatrze klubu studenckiego „Hybrydy”; wkrótce potem Jan Pietrzak, podówczas kierownik Studenckiego Teatru Hybrydy, zaoferował mu przygotowanie programu kabaretowego w tym samym klubie. W 1976 był jednym z sygnatariuszy Memoriału 101 polskich intelektualistów protestujących przeciwko planowanym zmianom w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Młynarski niemal od początku kariery miał problemy z cenzurą w PRL.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Młynarski [dostęp: 18.02.2018].

Jan Pietrzak

Ur. 26 kwietnia 1937 r. w Warszawie – polski satyryk, aktor, monologista, autor i wykonawca licznych piosenek. Twórca „Kabaretu Hybrydy” oraz „Kabaretu Pod Egidą”. Felietonista „Tygodnika Solidarność” i „Gazety Polskiej” oraz prowadzący w TVP Historia program *Po co nam to było...?*, a także twórca programu rozrywkowego *Kabaretowa alternatywa* nadawanego od stycznia do maja 2010 przez TVP1. Jako kabareciarz zastąpił satyrę polityczną komentującą ówczesną sytuację

społeczno–polityczną i wymierzoną w ustrój PRL. W tych czasach jego twórczość była utożsamiana z etosem „Solidarności” i była głosem antykomunistycznej opozycji. Był twórcą do dziś bardzo znanych, spontanicznych hymnów opozycji w czasach PRL-u (*Taki Kraj, Żeby Polska była Polską*). W latach 70. wraz z Krystyną Jandą i Piotrem Fronczewskim był inwigilowany przez SB w ramach akcji wymierzonej przeciwko twórcom „Kabaretu Pod Egidą”. Komunistyczne władze bardzo bolała popularność kabaretu, budowana na ironii wobec systemu. Wokół kabaretu działało co najmniej kilku tajnych współpracowników SB. Twórcom kabaretu oferowano wyjazdy zagraniczne w zamian za podpisanie tzw. lojalki, której ani on, ani Janda z Fronczewskim nigdy nie podpisali. Wiele występów „Pod Egidą” było nagrywanych przez tajnych współpracowników peerelowskich służb, a władza utrudniała udostępnienie grupie lokalu. Część dowcipów z tego okresu szersza publiczność usłyszała dopiero w latach 80.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Pietrzak [dostęp: 14.02.2018].

Załącznik nr 2.

Karta pracy - minifolder z Mazowsza

Załącznik nr 3.

Ewaluacja - niedokończone zdania

Dokończ zdania:

Na zajęciach o wolności uświadomiłam/uświadomiłem sobie, że

.....
.....

Najważniejsze dla mnie

.....
.....

Trudne dla mnie było

.....
.....

Atmosfera, która panowała podczas zajęć, była

.....
.....

Na zajęciach zmieniałbym/zmieniłbym Chcę zaproponować,
aby

.....